הוי מתאבק בעפר הגליהם - זה רבי אליעזר. ושותה בצמא את דבריהם - זה רבי עקיבא. מה היה תחילתו של רבי עקיבא? אמרו בן ארבעים שנה היה ולא שנה כלום. פעם אחת היה עומד על פי הבאר אמר מי חקק אבן זו, אמרו לו המים שתדיר נופלים עליה בכל יום, אמרו לו עקיבא אי אתה קורא אבנים שחקו מים מיד היה רבי עקיבא דן קל וחומר בעצמו: מה רך פיסל את הקשה דברי תורה שקשה כברזל על אחת כמה וכמה שיחקקו את לבי שהוא בשר ודם, מיד חזר ללמוד תורה. הלך הוא ובנו וישבו אצל מלמדי תינוקות. אמר לו, רבי למדני תורה אחז רבי עקיבא בראש הלוח, ובנו בראש הלוח כתב לו אלף בית ולמדה. היה לומד והולך שלמד כל התורה כולה.

(אבות דרבי נתן ו' כ')

דהוה צניע ומעלי. והא דאמר כאלו פוגרין (פסחים מט:) אמר ר"ע כשהייתי עם הארץ הייתי אומר מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור מ"מ הא דלא הוה מעלי ליכא למימר דהתם לאו מקום שהיה שונא תלמידי חכמים אלא מקום שסר מטר בתענלון על פתי הארץ מפני שורתן ירדו תלמידי חכמים שונאים לאותם ובם מקום אלא הוי מרחקן לאותם לינם נהם כדלתמרינן (תענית יא:) נגדי עם הארץ תדרים לפריפים אבל מכל מקום עומר מלוה היה. לגיטו תם:

והשולט לא במדרגה יתרה זה ר' ארשעיא בנו של רבי חמא בר ביסא ר"ע ר"ע דבן בלבא שבוע הוה הוריתה ברתיה דדוה צניע ומעלי אמרה ליה אי מקרשנא לך אזלה לבי רב אמר לה אין איקרשא לה בצינעה ושדרתיה ושמע אבוה אפקה מביתיה אודה הטאה מעכשיו אזיל יתיב תרי סרי שנין בבי רב כי אתא אייתי בהדיה תרי סרי אלפי תלמידי שמעיה להדהוא מבא דקאמר לה עד כמה

(כתובות סב:)

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי
יוחנן עם הארץ טהור לקורעו כדג אמר
רבי שמואל בר יצחק ומנו: תניא אמר
רבי עקיבא כשהייתי עם הארץ אמרתי מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו
כחמור אמרו לו תלמידיו רבי אמור כנלב אמר להן זה נשך ושובר
עצם זה נשך ואינו שובר עצם: תניא היה רבי מאיר אומר כל

(פסחים מט:)

<u>חידושי הריטב"א מסכת כתובות דף סב עמוד ב</u>

הזיתיה ברתיה דהוה צניע ומעלי. ואם תאמר והא אמרינן בפסח ראשון (מ"ט ב') אמר ר"ע כשהייתי עם הארץ הייתי אומר מי יתן לי ת"ח ואנשכנו כחמור, ויש לומר שזהו קודם לכן אבל אחרי כן חזר למוטב שהיה צנוע ומעלי ואחרי כן קבע עצמו לתורה כדאיתא הכא.

"כוונת הכתוב הוא להקדים ג' עניינים הם עקרי ההכנה לקבלת התורה שבאמצעותם נתרצה ה' להנחילם נחלת שדי היא תורתנו הנעימה: האחד הוא התגברות והתעצמות בעסק התורה כי העצלות הוא עשב המפסיד השגתה, ולזה תמצא כי כל מקום שיזכירנה ה' לתורה ידקדק לומר לשון חוזק ואומץ עד גדר שימית עצמו עליה דכתיב (במדבר יט יד) זאת התורה אדם כי ימות וגו' ודרשו ז"ל (שבת פ"ג) וכו', כמו כן רבותינו ז"ל ידקדקו בהזכרתה לומר עסק התורה השתדלות התורה ורבים כמוהו, וכנגד זו אמר הכתוב ויסעו מרפידים, לא בא להודיע מקום שממנו נסעו שאם כן היה לו להקדימו קודם תחנותם, אלא נתכוון לומר שנסעו מבחינת רפיון ידים כמו שמצינו שדרשו כן רבותינו ז"ל (סנהדרין ק"ו) בפסוק (לעיל י"ז ח') וילחם עם ישראל ברפידים ברפיון ידים עד כאן. והן עתה נסעו מבחינה זו והכינו עצמם לעבוד עבודת משא בנועם ה'. והוא אומרו ויבואו מדבר סיני; ועניין השני הוא השפלות והענווה כי אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמשפיל עצמו ומשים עצמו כמדבר, וכנגד זה אמר ויחנו במדבר פירוש לשון שפלות וענוה כמדבר שהכל דורכים עליו ועניין שלישי הוא כחינת ייעוד חכמים בהתחברות כלב שלם ותמים לא שיהיו כד בכד שעליהם אמר הכתוב (ירמיה ג) חרב אל הבדים (ברכות ס"ג), אלא יתועדו יחד ויחדדו זה לזה ויסבירו פנים זה לזה, וכנגד זה אמר ויחן שם ישראל לשון יחיד שנעשו כולן יחד כאיש אחד. והן עתה הם ראוים לקבלת התורה" (אור החיים הקדוש)

כדי שהתורה הזאת תהיה שייכת לנו יש צורך ב"קנין תורה". פרק מיוחד בפרקי אבות. אין שיטה אחרת כדי לזכות לאמיתה של תורה לכל מדרגותיה. בפרשתנו אנו נפגשים בשתי הגדרות יסודיות של קנין תורה: **"לא בשמים הוא", "לא מעבר לים הוא"**

"לא בשמים הוא", מתברר בגמרא עירובין, כהדרכה מידותית, מוסרית: "לא בגסי הרוח". מדובר באנשים השייכים לתורה, אבל יש בהם טומאת הגאוה, יש בהם רשעות מסויימת, כפי שמחכר בגמרא יומא. יש מדרגות בתלמידי חכמים, מדרגות **בהתעכלות** התורה בקרבם, ופה נפגשים בתסבוכת נפשית של גסי רוח, שאומרים שכבר אינם צריכים לרב, כפי שמגדיר שם המהרש"א.

ומצד שני, "ולא מעבר לים", לא במפרשי ים, - אומרת הגמרא. צריכה להיות קביעות מוחלטת בתורה, שייכות פנימית. מפרשי הים - זה מצב של התפרשות והתפזרות מוסרית עובדתית פסיכולוגית.

אלה שני יסודות שענינם בירור שהתורה שייכת **לכם**, לכלל ישראל, וכן לכל הפרטים, בנפשותיכם, בעצמיותכם, שהיא קרובה לכם מאוד.

(שיחות הרצי"ה על התורה / נצבים וילך)